

ARALIK 2024

UNIMA BÜLTENİ

SAYI 13

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ÖZEL ÖDÜLLERİ
&
YAŞAYAN İNSAN HAZİNELERİ ÖDÜLLERİ TAKDİM TÖRENİ

Karagöz Ustası / Hıyalı
Recep Şinasi Çelikkol

YAŞAYAN İNSAN HAZİNESİ
R. ŞİNASI ÇELİKKOL

ÖN SÖZ

UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin 35. Yaşına Doğru: Gelenekten Geleceğe Bir Yolculuk

Bu yıl, UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak 35. yaşımıza adım atmanın gururunu yaşıyoruz. 1982 yılında I. Millî Kültür Şurası'nda alınan tavsiye kararıyla başlayan bu yolculuk, 1990 yılında resmîyet kazandı ve Türkiye'nin zengin kültürel mirasını yaşatmak, korumak ve dünya ile paylaşmak adına önemli adımlar atmamıza olanak sağladı. 35 yıl boyunca, hem ulusal hem de uluslararası platformlarda pek çok önemli projeye imza attık.

2024 yılı, UNIMA Türkiye Millî Merkezi için bir dönüm noktası oldu. 35 yıl önce, başta Karagöz ve kukla sanatlarımız olmak üzere, Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun tüm unsurlarını koruma, yaşatma ve yaygınlaştırma amacıyla kurulan merkezimiz, bugün hem ulusal hem de uluslararası alanda kukla sanatının gelişimine önemli katkılar sağlayan bir merkeze dönüşmüştür. 35. yılımıza adım attığımız bu dönemde, geçmişteki çalışmalarımıza baktığımızda, her geçen yıl daha da büyüyen bir aileye dönüştüğümüzü görmek bizlere büyük bir ilham veriyor.

Bu süre zarfında, dünyanın farklı ülkelerinden ve şehirlerinden gelen kukla sanatçılarının bulunduğu pek çok festival, şenlik, çalıştay, sempozyum, söyleşi ve ödül töreni düzenledik. Karagöz'ü, kuklayı ve Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun tüm unsurlarını tanıttık, ulusal ve uluslararası alanda iş birlikleri kurduk. Her etkinlik, her gösteri, her atölye çalışması bizim için büyük bir kazanım oldu ve bu yolculuk, tarihsel mirasımıza duyduğumuz saygıyı, geleceğe olan sorumluluğumuzu pekiştirdi.

Her yıl daha büyük bir sorumlulukla yolumuza devam ederken, bu yıl gerçekleştirdiğimiz etkinliklerle Karagöz'ün ve kukla sanatının daha geniş kitlelere ulaşmasını sağladık. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ve UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin üstün gayretleri ile Karagöz sanatımızın UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili listesine alınmasından bu yana her geçen yıl daha da büyük bir sorumlulukla çalışmalarımıza devam ediyoruz.

2024 yılı, hem UNIMA Türkiye Millî Merkezi hem de Karagöz ve kukla sanatı için tarihi bir yıl oldu. Türkiye Kültür Yolu Festivali'nde yer alarak, Karagöz ve kukla sanatlarımızı Türkiye'nin birçok şehrindeki sanatseverlerle buluşturduk. Bu festival, sadece Karagöz'ün zengin dünyasını değil, geleneksel ve modern kukla oyunlarını da tanıtmaya fırsatı sundu. Özellikle gezici Karagöz Müzesi konseptiyle, milletimize Karagöz'ün, kuklaların renkli ve köklü dünyasını tanıttık. Yaşayan Miras: Karagöz Sergisi, Karagöz ve kukla gösterileri çocuklardan yetişkinlere kadar büyük ilgi gördü. Karagöz ve kukla sanatçılarımız, bu festivallerde performanslarını sunarak Türk kültürünün yaşayan en önemli değerlerini yaygınlaştırmaya devam etti.

Bu yıl gerçekleştirdiğimiz bir diğer önemli buluşma ise, Mostar'da gerçekleştirilen Dördüncü Uluslararası FLUM Kukla Festivali oldu. UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, festivalde Karagöz'ün biricik dünyasını uluslararası katılımcılara tanıttık ve kukla sanatçılarıyla, UNIMA yönetici kadrosuyla değerli görüşmeler gerçekleştirdik. Festivalde, Karagöz'ün tarihi ve kültürel zenginliğini derinlemesine tartıştık ve geniş bir coğrafyada iz bırakan bu sanat dalının sadece bir gösteri sanatı olmanın ötesinde, yaşayan bir kültür mirası olduğunu vurguladık.

Mostar'da gerçekleştirilen Karagöz atölyesinde, UNIMA'nın üst yönetimi ve kukla sanatçılarıyla birlikte yapılan çalışmalar büyük ilgi gördü. Katılımcılar, Karagöz'ün perde arkasındaki işleyişi deneyimleme fırsatını buldular ve geleneksel yapım malzemeleriyle tanıştılar. Ayrıca, Mostar'da yaşayan çocuklara Karagöz sanatını tanıtmak amacıyla Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte çalışmalar gerçekleştirdik. Bu etkinlik, Karagöz'ün geleceğe ve gönül coğrafyamıza taşınması ve yaşatılması noktasında önemli bir adım oldu.

Yine, uluslararası düzeyde önemli bir başarıya imza attık. UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, İran'da gerçekleşen "Shadows On The Silk Road" konferansına katıldık ve Karagöz'ün tarihsel kökenleri ve tiyatro dünyasındaki yeri üzerine değerli katkılarda bulunduk. Dr. Nazlı M. Ümit'in sunumu, Karagöz'ün kültürel mirasını daha da derinleştirmemize katkı sağladı. Bu etkinlik, sadece Karagöz'ün tarihini araştırmakla kalmayıp, dünya çapında Karagöz, kukla ve gölge oyunlarının daha doğru bir şekilde tanıtılmasına da zemin hazırladı.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, 35. yılımızda da sadece ulusal değil, uluslararası alanda da Karagöz'ün ve kukla sanatlarımızın yayılmasına katkı sağlama hedefiyle çalışmalarımıza devam ediyoruz.

2024 yılı, aynı zamanda Karagöz sanatçılarımız için de gurur verici bir yıl oldu. R. Şinasi Çelikkol ustamız, Karagöz sanatına yaptığı katkılardan dolayı Yaşayan İnsan Hazinesi olarak ilan edildi. UNIMA Türkiye Millî Merkezi Bursa Şubesi'nin kurucusu olan Çelikkol'un, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan aldığı bu ödülü, Karagöz'ün geleceğe taşınmasındaki önemli rolünü bir kez daha gözler önüne serdi. Çelikkol'un katkıları, sadece Bursa'daki Karagöz camiasını değil, tüm Türkiye'yi etkilemiş ve Karagöz'ün uluslararası alanda tanınmasında önemli bir rol oynamıştır.

Bu yıl bir diğer önemli etkinliğimiz ise, "Yar Bana Bir Eğlence" adlı Karagöz sergisi oldu. Fatih Belediyesi'nin öncülüğünde, Nusret Çolpan Sanat Galerisi'nde düzenlenen sergi, Hayâlî Küçük Ali'nin 50. vefat yılı anısına açıldı. Sergide, Karagöz sanatına dair zengin bir koleksiyon izleyicilerle buluştu. Karagöz'ün eğlenceli ve derin anlamlar taşıyan dünyası, yalnızca çocuklar için değil, yetişkinler için de büyük bir ilgiyle izlendi. UNESCO tarafından "Yaşayan İnsan Hazinesi" ilan edilmiş ustalar başta olmak üzere birçok ustanın elinden çıkan Karagöz tasvirleri, ziyaretçilere geçmişin izlerini taşıyan bir deneyim sundu.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, tüm bu etkinlikler ve başarılar, bizlere geçmişimize sahip çıkmanın, Karagöz'ü ve kukla sanatımızı yaşatmanın, millî kültürümüze sahip çıkmanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha hatırlattı. 35 yıllık bu yolculukta, her biri birer yaşayan miras taşıyıcısı olan sanatçılarımız, tüm üyelerimiz ve değerli paydaşlarımızla birlikte, bu geleneği yaşatmak için daha fazla çalışacağımıza olan inancımızı bir kez daha pekiştirdik.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, 35 yıllık geçmişimize gururla baktığımız bu dönemde, kültürel mirasımıza sahip çıkmayı ve dünyanın dört bir yanındaki sanatseverlerle buluşturmayı sürdürüyoruz. Tabii ki, tüm bu başarılar ve ilerlemeler, sadece yönetim kurulumuzun değil, tüm üyelerimizin ve gönüllülerimizin özverili çalışmalarıyla mümkün oldu. Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Disiplin Kurulu, İstanbul ve Bursa Şubelerimiz, SOKÜM Komisyonu ve Festival Komisyonu üyelerimize katkılarından dolayı teşekkür ederim. Birlikte, daha büyük bir vizyonla, daha güçlü bir şekilde ilerlemekten gurur duyuyoruz.

Tüm bu başarılar ve etkinlikler, UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin kukla ve Karagöz sanatını ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmaya çabalarının birer parçasıdır. Geleceğe umutla bakarken, 35. yılımızda daha büyük adımlar atacağımıza olan inancımızı yinelemek istiyorum. Tüm üyelerimize, kuruluşumuzdan bu yana her zaman destek veren Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü'ne, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'na, tüm paydaşlarımıza; bu süreçte bize verdiği desteklerden ötürü teşekkür ederim.

Bu özel yıl, yalnızca geçmişimizi kutlamakla kalmayıp, aynı zamanda geleceğe dair heyecanlarımızı da paylaşma fırsatıdır. 2025 yılında, daha da kapsamlı projelerle, yeni iş birlikleri ve daha fazla başarıyla karşınızdaki olacağımızı şimdiden duyurmak isterim. Karagöz ve kukla sanatımızı daha geniş kitlelere tanıtmak, yaşayan mirası geleceğe taşımak için tüm gücümüzle çalışmalarımıza devam edeceğiz.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, Karagöz'ün ve kuklanın ışığında 35 yıl boyunca bizimle olan herkese teşekkür ederiz. Hep birlikte, Karagöz'ü ve kukla sanatını daha da ileriye taşıyacağımız bir döneme doğru ilerliyoruz.

Karagöz ve kukla sanatımızın ışığında, hep birlikte bu mirası yaşatmaya, bu mirasla yaşamaya, onun evrensel bir değer haline gelmesine katkı sağlamaya devam edeceğiz.

Saygılarımızla,

Enis Ergün

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı

UNIMA BÜLTENİ

Aralık 2024 / Sayı 13

Yerel Süreli Bülten <http://www.unima.org.tr/>

UNIMA TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ ADINA SAHİBİ

Enis ERGÜN

Editör

Dr. Yücel ÖZDEMİR

Tasarım

Hayal Tasarım

Yayın Kurulu:

Can İbrahim ATLIĞ

Hüseyin DİLAN

Dr. Yücel ÖZDEMİR

UNIMA Türkiye Millî Merkezi

Adres: Konur Sk. 66/12 06640 Bakanlıklar/Ankara

Telefon: 0312 419 48 11

E-Posta: unimabulten@gmail.com

Teşekkürler

Mevlüt ÖZHAN, Nail TAN, Tekin ÖZERTEM, Ünver ORAL, Nilüfer ÖZÇÖREKÇİ GÖL,
Ozan DEMİRCİOĞLU.

İÇİNDEKİLER

UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin Kuruluşunun 35. Yılı / 1
Mevlüt Özhan

Nail TAN ile UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin Hikâyesi / 6
Can İbrahim ATLIĞ

Hai Hak / 9
Tekin ÖZERTEM

UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin Barışı Tesis Etmedeki Sorumluluğu / 12
Nilüfer Zeynep ÖZÇÖREKÇİ GÖL

Anadolu'da Kültürel Miras Yolculuğu / 14
Ozan DEMİRCİOĞLU

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Dördüncü Uluslararası Flum Kukla Festivali'nde / 18
Haber

UNIMA Türkiye Millî Merkezi ile Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi Arasında Kültürel İş Birliği Protokolü İmzalandı / 22
Haber

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Bursa Şubesi'nde Olağanüstü Genel Kurul Yapıldı / 24
Haber

Karagöz Sanatında Uluslararası Başarı: Deniz KARALAR Arirang Ustası Seçildi / 26
Haber

UNIMA Türkiye Millî Merkezi "Shadows on the Silk Road" Konferansına Katıldı / 27
Haber

R. Şinasi ÇELİKKOL Yaşayan İnsan Hazinesi İlan Edildi / 28
Haber

Somut Olmayan Kültürel Mirasımız: Geleneksel Türk Tiyatrosu Taşra İlçeleri Çalışması / 30
Haber

Özel Tiyatrolarda Dezavantajlar ve Sürdürülebilirlik Çalıştayı / 31
Haber

Türkiye Kültür Yolu Festivali & Türkiye Karagöz ve Kukla Evi / 33
Haber

"Yar Bana Bir Eğlence" Karagöz Oyunu Sergisi / 35
Haber

UNIMA TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ'NİN KURULUŞUNUN 35. YILI

Mevlüt ÖZHAN

UNIMA Türkiye Millî Merkezi 2025 yılı itibariyle kurulalı 35 yıl olacak. Bu süre içerisinde birçok zorluklara karşı mücadele edilerek başarılı çalışmalar gerçekleştirildi. Bu yazımda UNIMA Genel Merkezi'nin kuruluşu hakkında kısa bilgi verdikten sonra UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin kuruluşu, gelişimi ve tanıtımı konusundaki yapılanları kısaca anlatmaya çalışacağım.

1929 yılında Prag'da yapılan ve Sovyetler Birliği, Romanya, Avusturya, Almanya, Yugoslavya, Fransa ve Bulgaristan'dan konukların davet edildiği 5. Çekoslovak Kuklacıları toplantısında uluslararası birlik kurma konusu tartışılarak benimsenir ve UNIMA'nın (Union Internationale de la Marionette – Uluslararası Kukla Birliği) kuruluş çalışmalarına başlanır. Kısa sürede kuruluşu tamamlanan UNIMA zaman zaman zorluklarla karşılaşır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında çok zor koşullarda yaşamını sürdürür. Birlik üyeleri savaşın sona ermesi için kendi alanlarında büyük çaba gösterirler.

UNIMA'nın merkezi daha sonra Polonya'nın başkenti Varşova'ya sonrada Fransa'nın Charleville – Mezieres kentine taşınmıştır. Kuruluş amacı; dünyada kuklacılık sanatı ile ilgilenen herkesin bu sanat yolu ile din, ırk ve siyasi görüş ayrımı yapmadan dünya barışına ve insanların birbirlerini karşılıklı olarak daha iyi anlamasına yardımcı olmaktır.

UNIMA bugün pek çok ülkede örgütlenmiş olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Ülkemizde Karagöz ve kukla sanatıyla ilgilenen bilim insanları ve sanatçılar UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin açılmasını istiyor ve dillendiriyorlardı.

1982 yılında gerçekleştirilen 1. Millî Kültür Şurası'nda konu gündeme getirilerek kurulması yönünde karar alınmıştır. Karar ilgisi nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bulunan Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı'na gönderilmiştir. Başkanlık, UNIMA Genel Merkezi'nin tüzüğü gereği, ülkelerin millî merkezlerinin resmî kurumlarca değil kukla sanatıyla ilgilenen kişilerin bir araya gelerek kurması gerektiği konusunu dikkate alarak Karagöz sanatçısı Tuncay Tanboğa'dan kuruluş çalışmalarını bu doğrultuda yapmaları istenmiş, kurum olarak gerekli desteğin verileceği belirtilmiştir. 1984 yılında Kültür Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi'ne Folklor araştırmacısı olarak atandıktan sonra konu hakkında bilgi sahibi oldum. Sanatçı Tuncay Tanboğa'yla bir araya geldiğimizde kuruluş çalışmaları hakkında bilgiler alıyordum. Birkaç kez başvuru yaptıklarını ancak bazı eksikliklerden dolayı bir türlü sonuç alamadıklarını söylüyordu. Bir görüşmemizde de tekrar başvuru yaptıklarını ve olumlu gittiğini söylemişti ama sonradan o başvurularının da olumsuz sonuçlandığını öğrendik.

Bunun üzerine Daire Başkanlığı durum değerlendirmesi yaparak kuruluş çalışmalarının UNIMA tüzüğüne uygun şekilde bizim öncülüğümüzde yapılmasını ve ilgili şubenin müdürü olarak işi benim yürütmemi kararlaştırdı.

Önce UNIMA tüzüğü Türkçeye çevirtildi. T.C. İçişleri Bakanlığı'nın ilgili birimiyle görüşerek uluslararası bir derneğin kurulmasında neler yapılması gerektiği konusunda bilgiler aldım. Tuncay Tanboğa ile bir araya gelerek tüzük taslağını hazırladık, kurucu üyeleri belirledik. Tüzüğü bir kez de daire başkanımız ve başkan yardımcılarımızla değerlendirerek, ilgili kişilerin de görüşlerini aldıktan sonra son şekline getirdik. Ankara'daki kurucu üyelerimize imzalattık. İstanbul'daki kurucu üyelerimizle telefonla görüşerek İstanbul'da bir toplantı yeri ve tarihi belirledik. Yaptığımız toplantıda tüzüğü okudum, üzerinde açıklamalar yaptım. Arkadaşlar olumlu bularak imzalarını attılar. Belgelerimizi tamamladıktan sonra başvurumuzu yaptık. Yasa gereği uluslararası nitelikteki derneklerin kuruluşu Bakanlar Kurulu kararıyla gerçekleşiyordu.

Kuruluşumuz, 27.09.1990 tarih ve 90-1013 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 11. Maddesi gereğince Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezi adıyla gerçekleşti. Dr. Tekin Özertem'in başkanlığı, Tuncay Tanboğa ve benim üyeliğimizle geçici yönetim kurulunu oluşturduk. 4 Eylül 1991 yılında ilk genel kurulumuzu yaptık. Prof. Dr. Metin And, Dr. Tekin Özertem, Tuncay Tanboğa, Tacettin Diker ve ben yönetim kuruluna seçildik. Yönetim kurulu Metin And'ı başkan olarak seçti. Aynı yönetim iki dönem devam etti. Geçici yönetim kurulu ve diğer iki dönemde üye kayıtları yapıldı, UNIMA Genel Merkezi üyeliği gerçekleştirildi, uzun ve kısa vadede yapmamız gereken konular belirlenerek yoğun çalışmalara başlandı.

1995 yılındaki genel kurul toplantısında Tuncay Tanboğa, Hayrettin İvgin, Orhan Kurt, Şinasi Çelikkol ve ben yönetim kuruluna seçildik. Görev bölümü yapıldı ve ben başkan olarak seçildim. Kültür Bakanlığı'ndaki odam Merkezimizin de adresi oldu. Bu durum 2001 yılına kadar sürdü. 2001 yılında Ankara Belediyesine ait Ulus'ta bir daire kiraladık, 2002 yılında Konur sokaktaki Merkezimizin şimdiki dairesinin bulunduğu binanın giriş katındaki daireyi bir vakıfla ortak kiraladık ve oraya taşındık.

Kirada olduğumuz apartmanda bir daire satılığa çıkartılmıştı. Kültür Bakanlığı'nda uzun süre üst düzey görevlerde bulunduktan sonra emekli olan Nail Tan, Hayrettin İvgin ve bana, daireyi UNIMA Türkiye Millî Merkezi için satın almak istersek maddi yardımda bulunacağını söyleyerek birkaç dönem daha yönetimi bırakmamamız konusunda söz istedi. Biz de söz verdik ve daireyi onun maddi katkısıyla aldık. Böylece 2003 yılında kendimize ait bir yerimiz oldu. Rahat çalışma ortamının yanı sıra, kurslarımızı, söyleşilerimizi, genel kurullarımızı ve birçok etkinliklerimizi kendi binamızda yaptık. Yazılı doküman, film, ses kasetleri, CD, DVD, fotoğraf, slayt, afiş, program, gazete ve dergi kupürlerinden, değişik sanatçılara ait Karagöz tasvir ve göstermelikleri ile kuklalardan oluşan zengin bir arşiv, konuyla ilgili yayınlardan bir kitaplık oluşturduk. Bunları sergileyerek ziyaretçilerin hizmetine sunduk.

Bir kuruluşu yaşatıp geliştirebilmek için amaçları doğrultusunda ciddi çalışmalar yapmak gerekir. Kuruluşumuzu tamamlayıp geçici yönetim kurulumuzu oluşturduktan sonra ilk önce hedeflerimizi ve bu hedeflere ulaşabilmek için kısa ve uzun vadede neler yapacağımızı planladık ve çalışmaya başladık. Karagöz ve kukla sanatıyla ilgili kurum, kuruluş ve kişileri bilgilendirdik. Üye kayıtlarımızı gerçekleştirdik. Üye kayıtlarında kukla ve Karagöz başta olmak üzere geleneksel tiyatromuzun bütün dallarındaki sanatçı, araştırmacı, akademisyen, tanıtımcı, tasarımcılarla, geleneksel tiyatromuzun oyun ve oyunculuk anlayışından çağdaş tiyatrodan yararlanan ve uygulayan sanatçıların kaydedilmesine özen gösterdik. Çalışmalarımıza üyelerimiz kendi alanlarında önemli katkılar sundular. Tüzüğümüze koyduğumuz bir maddeyle merkezimizin çalışma alanında hizmet üreten kurumların tüzel kişi olarak üyelikleri ve genel kurullarda temsil edilmeleri o kurumlarla ilişkilerimizi kolaylaştırmıştır.

UNIMA Türkiye Millî Merkezinin kurulması UNIMA genel merkezi ve dost ülkeler tarafından da sevinçle karşılandı. İletişimimizi onlarla en üst düzeyde tutmaya çalıştık. Ülkemizde Merkezimiz ve başka kuruluşların yaptığı süreli uluslararası festivallerin uluslararası festivaller takviminde, kukla ve Karagöz ile ilgili bilgilerin UNIMA tarafından yayınlanan Kukla

Ansiklopedisinde yer almasını sağladık. UNIMA kongrelerinde kukla ve gölge sanatıyla ilgili başarılı çalışmalar yapan kişilere ülke merkezlerinin teklifi ve genel kurula katılan üyelerin oylarıyla şeref üyeliği veriliyordu. Merkezimizin teklifiyle 1996 yılında Macaristan'ın başşehri Budapeşte'de yapılan UNIMA genel kongresinde Tuncay Tanboğa, 2000 yılında Almanya'nın Magdeburg şehrinde yapılan kongrede de Metin And şeref üyesi seçilmiştir. 2012 yılında Avustralya'nın Perth şehrindeki kongrede şeref üyeliği yerine teklif edilen üyelere kongre üyelerinin teşekkürlerinin bildirilmesi kararı alınmış, ülkemizden Karagöz sanatçıları Tacettin Diker, Orhan Kurt, Metin Özlen teklif edilmiş ve kongre teşekkürü alan sanatçılar olmuşlardır. Bu sanatçılarımız Karagöz ve kukla sanatlarımızın yurtiçi ve yurt dışında tanıtılmasına, yaşatılmasına, Tuncay Tanboğa başta olmak üzere Merkezimizin kuruluş ve çalışmalarına katkı sağlamışlardır. Metin And kitapları, yazıları ve konferanslarıyla bu sanatlarımızın araştırılmasına ve özellikle yurtdışında tanıtılmasında önemli katkılarda bulunmuştur.

UNIMA kongrelerinden birinin ülkemizde gerçekleştirilmesini çok istedik, ancak tüzüğü gereği kongrelerin, yerel yönetimlerin finansörlüğü ve desteği koşuluyla yapılması nedeniyle gerçekleştiremedik. Bir hafta süren kongrelerde kukla ve gölge sanatıyla ilgili genel sorunlar ve çözüm yolları, milli merkezlerin çalışmalarında karşılaştığı güçlükler, UNIMA genel merkezi yönetim kurulları ile komisyonların çalışmaları, sorunları tartışılıyor, seçimleri yapılıyor, değişik ülkelere gelen gruplar oyunlarını sergiliyorlar. Katılım sayısı çok olduğu için maliyeti de yüksek oluyordu. 2000 yılında yapılacak kongreye aday ülke olabilmek için yerel yönetimlerden olumlu yönde destek alamadık. Kültür Bakanlığı'ndan aldığımız destek yazısıyla 1996 da Budapeşte'de yapılan toplantıya dosyamızı sunduk. UNIMA'nın uzun yıllar genel sekreterliğini yapan ve büyük hizmetleri olan Jacques Felix aday olan ülkeleri açıklarken Türkiye'nin de adaylık başvurusu yaptığını ancak finansör ve desteğin Kültür Bakanlığı olduğunu, Türkiye'de konuyu sahiplenen ve ilgilenen bir bakanlığın desteğinin önemli olduğunu gördükleri için aday ülke olarak kabul ettiklerini söyledi.

İtirazlar olmasına karşın Jacques Felix'in ısrarıyla öneri kabul edildi. Dosya sunan ülkelerle ilgili oylamada kazanan ülke Almanya oldu. 2000 yılındaki kongrede yeni bir dosya sunmamıza karşın 2004 yılındaki kongre için ülkemiz aday olarak gösterildi. Ben de söz alarak bizim böyle bir başvurumuzun olmadığını, herhangi bir hazırlık çalışması da yapmadığımızı bu nedenle teklifin oylamaya sunulmasını istemediğimizi belirtip ülkemize gösterilen ilgiye teşekkür ettim.

Merkezimizin kuruluşundan itibaren Kültür Bakanlığı, Merkezimizin en önemli destekçisi oldu. Yaptığımız ulusal ve uluslararası festivallerin organizasyonuna, sanatçılarımızın yurtdışındaki festivallere gönderilmesine, UNIMA kongrelerinden bazılarında katılmamıza, Üyelerimizin UNIMA Genel Merkez üyelik aidatının ödenmesine, kukla ve gölge sanatımızın araştırılmasına, yaşatılmasına, tanıtılmasına ve geliştirilmesine dönük projelerimize ve çalışmalarımıza maddi ve manevi destek sağlamıştır. Bu desteğin sağlanmasında Bakanlığın ilgili birimi Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı sonraki dönemlerde adı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü olarak değişen biriminde üst düzey görevlerde bulunan saygıdeğer yöneticilerden birkaçının çabalarını, katkılarını, emeklerini özellikle belirtmek isterim. Bu katkılarını yazılarıyla, maddi ve manevi destekleriyle, yönetim kurullarımızda görev alarak emeklilikten sonraki dönemlerde de sürdürmüşlerdir.

Merkezimizin kuruluşundan itibaren yönetim kurullarında, 1995-2014 yılları arasında başkan olarak görev yaptığım süreçte, Bakanlığın ilgili Genel Müdürlüğü bünyesinde yönetici olarak görev yapmam iletişimimizin daha iyi ve olumlu gelişmesini sağlıyordu.

Etkinliklerimizde valilikler, üniversiteler, kültür müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak fiziki organizasyon, teknik ve maddi destek (belediyelerden) sağlanmıştır. Bunun bir örneği Bursa'da yapılan "Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali'dir. Bursa şubemizin Başkanı Şinasi Çelikkol'un çabalarıyla ulusal düzeyde başlatılan festival Bursa Belediyesi'nin de sahiplenmesiyle uluslararası festivale dönüştürülerek iş birliği içerisinde günümüze kadar devam ettirilmiştir. Bundan sonrada geliştirilerek sürdürüleceğini umuyorum.

Burada kısaca da olsa gölge oyunumuz Karagöz'ün Somut Olmayan Kültürel Miras olarak kabul edilmesi konusundaki çalışmalara değinmek istiyorum. Merkezimiz, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bir yazı göndererek, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Tescilli çalışmaları çerçevesinde İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne Karagöz'ün de alınmasını talep etmiş, bu konuda yapılacak çalışmalara katılmaya ve destek vermeye de hazır olduğunu bildirmiştir.

Konu Bakanlık ve UNESCO Millî Komisyonu tarafından gündeme alınarak çalışmalar başlatılmıştır. İlk olarak Bakanlık ve Merkezimizin iş birliği ile 2008 yılında Ankara'da "Karagöz Çalıştayı" düzenlemiştir. Sonrasında Bakanlığın öncülüğünde, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ve Merkezimizin iş birliği ile bir dosya hazırlanarak UNESCO'ya sunulmuştur. Dosya UNESCO tarafından değerlendirilerek, 2009 yılında Dubai'de yapılan toplantıda Karagöz'ün Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ne alınması kararlaştırılmıştır. Böylece Karagöz'ün Dünya Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası olarak girmesi sağlanmıştır. Bu sonucun alınmasında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Öcal Oğuz'un katkısı büyük olmuştur. Merkezimiz, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yaşatılması konusunda gösterdiği başarılı çalışmalarından dolayı UNESCO tarafından 2010 yılında akredite edilen Sivil Toplum Kuruluşları Listesine alınmıştır. Bu karar Merkezimiz için çok değerli ve önemlidir.

Kalıcı çalışmalarımızda birisi de Karagöz ve kukla sanatçılarımız ile gruplarının Kültür Bakanlığı'nın özel tiyatrolara yaptığı yardımdan yararlanmalarını sağlamaktır. Sanatçılarımız ekonomik koşullar başta olmak üzere çeşitli güçlüklerle sanatlarını sürdürüyorlardı. Bakanlığın özel tiyatrolara verdiği maddi yardımdan yararlanmaları biraz olsun onları rahatlatırdı. Bu konuda Bakanlığın ilgili birimleri ile görüşmeler yaparak yönetmelikte yapılacak küçük bir değişiklikle yardımın yapılabileceği konusunda düşüncelerimizi ilettik, böyle bir yardımın kukla ve Karagöz sanatlarımızın yaşatılmasındaki önemini belirttik. Yapılan girişimler sonucu 1995 yılından itibaren sanatçıların yardımdan yararlanmaları sağlanmıştır. Yönetmelik gereği yardım için başvuruda bulunan Karagöz ve kukla topluluklarına UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin görüşü alınarak yardım yapılmaktadır.

Bütün etkinliklerimizin ulusal, yerel basın ve yayın organlarıyla iletişime geçilerek geniş kitlelere duyurulmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca, merkezimizin ve üyelerimizin çalışmalarının, UNIMA genel merkezinden gelen haberlerin, Karagöz ve kukla sanatıyla ilgili yazıların yer aldığı "Karagöz" adlı haber bültenini 1995 yılından itibaren üç ayda bir yayınlamaya başladık. Aksatmadan yayınladığımız ve ücretsiz dağıtımını yaptığımız bültenin, maddi olanaksızlıklar nedeniyle 2005 yılında yayını sonlandırmak zorunda kaldık. Sesimizi daha geniş kitlelere duyurmak için bir süre sonra

internetinde "unima.org.tr" sayfasını açtırdık. 2014 yılında seçilen yönetim her nedense siteyi devam ettirmedi. Gelen yönetimlere ısrarla yeniden başlatmalarını söylediysem de sonuç çıkmadı. Sitenin yeniden işlevsellik kazanması konusundaki ısrarım sitede merkezin kuruluşu, çalışmaları, Karagöz, kukla sanatı ve merkezimizle ilgili bilgilerin, resimlerin, yayınların, çalışmaların yer almasıydı. Yani merkezimizin belgeliği gibiydi. Bu yazıyı hazırlarken internette aynı isimle yeni bir sitenin açıldığını gördüm ve sevindim. İncelediğimde UNIMA ve Türkiye Merkeziyle ilgili bilgiyi, üye listelerini ve bolca gösteri ve grup fotoğraflarını gördüm. Önceki sitede bulunan bilgilerin de bu siteye konacağını umuyorum. Bir kurum ya da kuruluşun devamlılığı başlangıcından itibaren geliştirilerek sürdürülür. Geçmiş bilinmeden geleceğe yön çizilemez. Önce dönüp geriye bakılır yapılanlar ve eksik kalanlar, doğrular, yanlışlar görülür sonra öne dönülür, nelerin nasıl yapılacağı planlanarak yürümeye başlanır. Geriye bakılıp kalınırsa ileri gidilemez, görmezden gelinip yürünmeye çalışılırsa tökezlenir düşülür.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin kuruluşunda, yönetim kurullarında yer almak, on dokuz yıl başkanlığını yapmak hayatımda yaptığım en güzel işlerimden birisidir. Çünkü Karagöz ve kukla sanatımızın tanıtılması, yaşatılması ve geliştirilmesi konusunda Yönetim Kurullarında birlikte çalıştığım değerli arkadaşlarımla önemli işlere imza attık. Bu konuda bürokraside ve diğer yerlerdeki dostlar ve tanıdıkların da oldukça katkıları oldu. Emekli olduktan sonra zamanımın çoğu Merkezimize ait büroda geçti. Temizliğinden tutun müze ve kütüphane gibi düzenlenmesi, yazışmaları, bütçeyle ilgili işleri, projeler hazırlayarak ilgili yerlere iletilmesi, takibi ve gerçekleştirilmesi gibi birçok işi yürütmeye çalışıyordum. Tek amacım Merkezimizi en iyi şekilde tanıtmak, temsil etmek, Karagöz ve kukla sanatımızı, sanatçılarımızı daha üst seviyelere yükselterek daha tanınır hale getirmektir. Bunda da başarılı olduğumu mütevazılığı bir yana bırakarak rahatlıkla söylüyorum. Eğer UNIMA Türkiye Millî Merkezi bugün 35. Yılı kutlayabiliyorsa geçmiş yönetim kurullarında görev yapan duyarlı, dürüst, özverili, şeffaf çalışan arkadaşlarım ve şahsımın maddi ve manevi fedakarlıkları sayesinde.

NOT: UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin çalışmalarıyla ilgili geniş bilgiyi "Sürç-i Lisan Ettikse Affola" Karagöz Üzerine Yazılar adlı kitabımdan edinebilirsiniz.

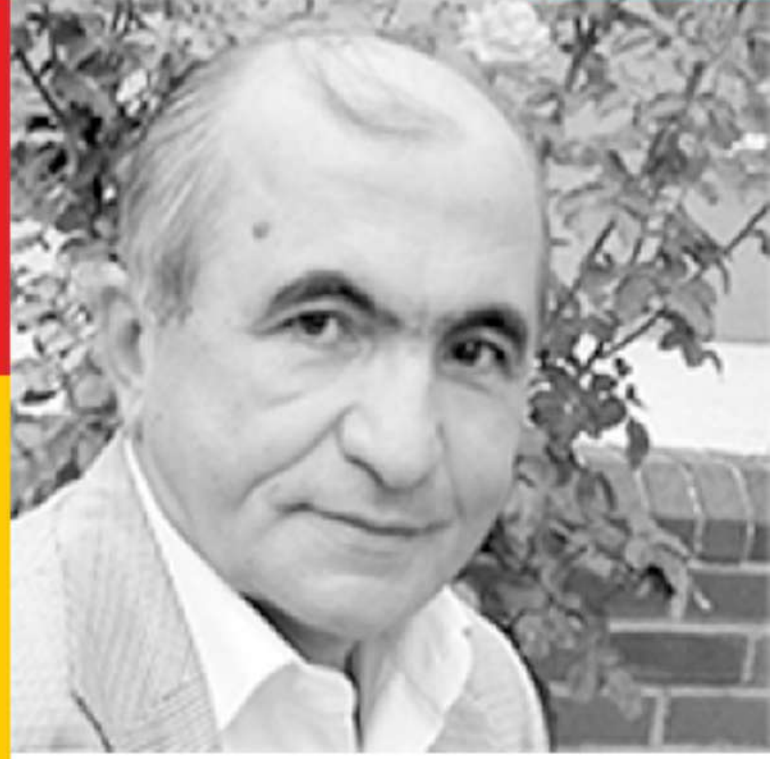
NAİL TAN ile UNIMA TÜRKİYE MİLLİ MERKEZİ'NİN HİKÂYESİ

Söyleşi: Can İbrahim ATLIĞ

Bu söyleşi 07.11.2023 tarihinde saat 13:00'da Can İbrahim Atlığ tarafından Ankara'da Kültür Ajans Yayinevi'nde yapılmıştır.

Hocam merhaba. UNIMA Türkiye Millî Merkezi sizlerin girişimleri ile kurulmuş ve bunun neticesinde günümüzdeki noktaya gelmiştir. Bu sene otuz üçüncü senesini kutluyoruz. Bize biraz kuruluş sürecini anlatabilir misiniz?

UNIMA ile ilgili hatırlayabildiklerimi anlatmaktan mutluluk duyarım. Millî Folklor Araştırma Dairesi'nde görevliyken, geleneksel tiyatromuzun unsurları Karagöz, kukla, meddahlık, ortaoyunu ve diğer alanlar doğal olarak bizim ilgi ve çalışma alanımızdı. Sanatçıları çoğaltmak, oyunlarını derlemek ve arşive katmak bizim görevlerimiz arasındaydı. 1984 senesinde Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne, genel müdür yardımcısı olarak atandım. UNIMA fikri 1979 ve 1984 seneleri arasında dillendiriliyordu. Önemli sanatçılarımızdan Tuncay Tanboğa, Metin Özlen, Tacettin Diker ve Orhan Kurt yurtdışı turnelerine giderken müdürlüğümüze sık sık uğruyor ve maddi manevi turne desteği istiyorlardı. Elleriindeki yazılar da genellikle yabancı UNIMA davetleri oluyordu. Bünyemizdeki birçok alanın uluslararası birliği vardı, gelenek sanatçılarımız da merkezi Fransa'da olan UNIMA'nın Türkiye'de de bir merkezinin olmasını istiyorlardı. Böylelikle dünyadaki festivallerden daha kolay haberdar olunacağını ve Karagöz'ü dünyaya daha kolay tanıtılabileceklerini belirtiyorlardı. Bu tabii bize de çok mantıklı geldi. Elbette Metin And'ın da bu konuda büyük katkıları oldu. Mutlaka millî merkezin açılması gerektiği görüşündeydi.

Biz de harekete geçtik. Öncelikle başka bir ülkenin UNIMA tüzüğüne ülkemize uyarlanabileceği fikrinde uzlaştık. Kâmil Toygar Bey Millî Folklor Araştırma Dairesi başkanırken yardımcıları Hayrettin İvgin ve Zümrüt Nahya'nın da çabalarıyla tüm işlemler sonuçlandırıldı.

Kültür ve Turizm Bakanlığının bu birliğin kurulmasında ne gibi bir görevi vardı?

Yazışmaları Kâmil Bey yaptı, benim de bazı rötuşlarım oldu. Kuruluşun her aşamasında bulunduk. Elbette bakanlığımız bizim önümüze hiçbir sorun çıkarmadı. "UNIMA Türkiye Millî Merkezi"nin kurulması Bakanlar Kurulu kararı ile sağlandı. Bakanlık hatta yurtdışı merkezine verilen aidatları da üstlendi. Bakanlık binasında bir oda da sağlandı ve Mevlüt Bey çalışmalarını orada sürdürdü. Daha sonra bize hipodromda bir bölüm tahsis edildi ancak sonra o bina yıkılmak zorunda kaldı. Biz de boşta kaldık. Şu an Konur Sokak'ta bulunan binada bir daire kiraladık yönetim olarak. O dönem (2000'li yılların ilk on yılında) bir ekonomik kriz oldu ülkede ve ilginç bir şekilde normalde artması gerekirken emlak fiyatları çok düştü. O dönemin parası ile otuz bin

liraya bir üst katımızdaki daireyi satın alma fikri doğdu. Ben bunu üstlendim ve dairenin satın alınmasını sağladım. UNIMA onarım ve tefriş için çok para harcadı. Yani, her üyenin bu dairenin kazanılmasında payı vardır.

Karagöz sanatının o dönemki gelişimi hakkında neler söyleyebilirsiniz hocam, ne gibi çalışmalar yaptınız?

Nurettin Sevin benim ilk tanıdığım Karagöz üzerine çalışanlardan biriydi. "Evladım, bu sanat çok kıymetli ancak yeterince sanatçı yetişmiyor, bir kurs açalım dedi." 1972 senesinde ilk kursumuzu açtık. Ardından, birçok kurs açtık.

Bu kurslarda kimler eğitim verdi, kimler yetişti?

Tacettin Diker ve Orhan Kurt bu kurslardan çıktı ve biliyorsunuz Yaşayan İnsan Hazinesi oldular vefat etmeden önce. Çok kurs açtık biz. Ancak bu iki ustadan başka usta da çıkmadı, elbette yetişen yeni ustalar bu çıkan ustalardan ilham aldı. Mustafa Mutlu DTCF tiyatro bölümü mezunuydu. Metin And'ın öğrencisiydi zaten. O oradan çıktı. Ustalardan yararlandı.

1972 yılındaki kursta Ragıp Tuğtekin hocamız, tasvir yapım ve oynatım dersini veriyordu. Nurettin Sevin, Ankara Devlet Konservatuarında diksiyon hocasıydı, o da yine kursta taklit ve ses geçişlerinden sorumluydu, keza oynatım ile ilgili de bilgiler veriyordu. Yani iki hocamız vardı aslında; Ragıp Tuğtekin ve Nurettin Sevin. Naşit Baylav, tasvir boyalarında ustaydı. Ondan sonraki dönemde 76-77 senelerinde tiyatro okuyan yeni heveskâr öğrencileri kazanmak için Ergin Orbey ve Turgut Özakman hocalar ile beraber ilerleyerek kurslar açtık. Orada da (Ankara'da) hocamız Tuncay Tanboğa oldu. Hadi Poyrazoğlu da vardı ancak çok yaşlıydı ders veremiyordu, yine de hocamızdı ve birikimlerini paylaşması için derslere girirdi. 1974'de İstanbul'da, geleneksel tiyatroyu nasıl canlandırabiliriz amacı ile Atatürk Kültür Merkezi'nde bir toplantı tertip ettik. O toplantıya Aziz Nesin (Metin And gelmediğinden) başkanlık yaptı. Bu seminerin raporu daha sonra 6-7 sayfa olarak yayımlandı. Benim makalelerimde de var. Düşünün ki o yıllarda bile hâlâ bu tarz serzenişler vardı. Karagöz yenilenmiyor, repertuar güncellenmiyor gibi eleştiriler vardı. Ancak bu toplantı bizim önümüzü çok açtı. Yeni oyunlar yazıldı, tasvirlerin boyutu biraz büyüdü mesela. Seminerde birçok konuşmacı da vardı. Ustalardan Aram Çerçi de konuşanlardan biriydi.

Sanatımızla ilgili hemen hemen tüm kaynaklar, yazılar, haberler İstanbul şehrine yoğunlaşmış. Sürekli bir İstanbul ayağından bahsediliyor. Elbette önemli ustalar yetişti orada ancak Anadolu pek görülmüyor. Neden sadece İstanbul ön planda?

Benim araştırmalarıma ve gözlemlerime dayanarak söylüyorum; söz konusu geleneksel sanatlarımız, İslami anlayış bakımından tasvip edilmeyen sanatlardır. Bu sorunun nedeni biraz bundan kaynaklıdır. İstanbul çok kültürlü yani kozmopolit bir şehirdir. Birçok azınlık var. Bu yönden bu sanatların orada yükselmesi çok normal. Anadolu bu yönden İstanbul kadar özgür değildi ama bu Anadolu'daki sanatçıların yetersiz ve niteliksiz olduğu anlamına gelmez. Çok kıymetli sanatçılarımız yetişti Anadolu'da. Hayali Küçük Ali gibi. E bir de şöyle bir durum var; şayet sen bir sanattan para kazanamıyorsan, o sanat yaşamaz. Şunu rahat söyleyebilirim. Günümüzde bir karagözcünün para kazanması artık zor değil mesela. Karagöz'ün sadece çocuklara özgü bir sanat olarak algılanması da Karagöz'ün önündeki büyük sorunlardan birisi.

Bültenimiz dijital olarak yayımlandığı için daha kalıcı olacaktır. Bundan yüz sene sonra bile bu yazıyı okuyan meraklılar, araştırmacılar çıkacaktır. Bu nedenle son olarak neler söylemek istersiniz hocam?

Devletteki görevlerim sırasında çok üzüldüğüm, yerine getiremediğim en önemli iki şey; geleneksel tiyatro sanatçıları ve âşıklarla ilgili hizmetlerdir. Bunlar bizim millî kültür sanatlarımızdır ve hak ettiği yerde değildir. İki alandaki sanatçılara haksızlık yapılmıştır kanımca. Türk müziği ile ilgili bin kadro alabilmişsek gelenek sanatlarımızla ilgili otuz kadro alamadık devletten görev sürem içinde. Halk şairleri ve geleneksel tiyatro sanatçılarıyla ilgili dedik ya, para kazanırlarsa sanat sürer diye. İşte biz bunu sağlayamadık maalesef. Şöyle söyleyeyim, üniversitelerimizde çok miktarda konservatuar açıldı, dizi ve filmlerde görev alan oyuncu yetiştirme çabaları var ama inanın hâlâ geleneksel tiyatro sanatlarımıza yöneltmekte ısrarlı bir çaba gösterilmiyor maalesef. Yeni nesil öğrenciler, ileride filmlerden videolardan öğrenmek zorunda kalacaklar Karagöz'ü veya diğer sanatlarımızı, çünkü yüz yüze eğitim alabilecekleri usta bulamayacaklar bu gidişle. Bir geleneksel tiyatro sanatçısı en az Devlet Tiyatrosu oyuncusu kadar önemlidir ve itibar sahibidir. Sanatçılarımızın itibarını sağlamalıyız. Erol Günaydın, 74 senesindeki seminerimize gelmiş ve şöyle bir şey söylemişti; "Hayatımda en övündüğüm şey meddahlığımıdır, oyunculuğu herkes yapabilir, benim oyunculuğumu taklit eden çoktur ama meddahlığımı kimse taklit edememiştir." demişti. UNIMA Türkiye Millî Merkezimize uzun ömür ve başarılar dilerim.

Hai Hak! TEKİN ÖZERTEM

Kurucularından ve iki dönem yönetim kurulu üyesi olduğum UNIMA Türkiye Millî Merkezi'miz kurulalı otuz beş yıl olacak. Zaman göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçiyor. UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin kuruluşunda yer almam, değerli sanatçımız Tuncay Tanboğa, namı diğer Hayali Torun Çelebi'nin kuruluş çalışmalarında kendisine katılmam önerisi ile oldu. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından UNESCO'nun bir alt kuruluşu olan Union Internationale de la Marionnette - Uluslararası Kukla Birliği'nin Türkiye merkezinin kurulması için gerekli ön çalışmaları yapmak üzere görevlendirilmişti, Tuncay Tanboğa...

TRT Ankara Televizyonu Müdürü olduğum o günlerde bana bu konuda katkıda bulunmamı önermesinin nedeni yapımca ve yönetmen olarak televizyonda 1970'li yıllardan başlayarak Karagöz ile ilgili programlar yapıp yönetmiş ve özgün karagöz oyunları yazmış olmamdı. Kendisi ile adını hatırlayamadığım bir oyunu ile hayalî olarak o programlarımdan birinde yer aldığında tanışmıştım. Tanıştığımız o günden sonra da yıllarca sürdü dostluğumuz. Usta bir hayalî olmasının yanı sıra Tuncay Tanboğa'yı benim için değerli kılan bir özelliği de bana Karagöz'ü sevdiren Hayali Küçük Ali Mehmet Muhittin Sevilen'in torunu olmasıydı.

Küçük bir çocukken, Hayali Küçük Ali'nin Ankara Radyosu'nda yayınlanan oyunlarını dinleyip; Hayat Ansiklopedisi'ndeki Karagöz ve Hacivat tasvirlerini kopyalayıp evimizin bodrumunda perde kurup şem'a yakarak başlamıştı Karagöz sevdam. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi

Tiyatro Kürsüsü'nde öğretmenim Prof. Dr. Metin And'ın Geleneksel Türk Tiyatrosu dersi sayesinde öğrenip algılamıştım, Karagöz'ün ne denli değerli bir kültürel miras olup sahip çıkılması gerektiğini. Fakat 1929 yılında Prag'da, yapılan Sovyetler Birliği, Romanya, Avusturya, Almanya, Yugoslavya, Fransa ve Bulgaristan'dan sanatçıların da konuk olarak katıldıkları 5. Çekoslovak Kuklacıları buluşmasında uluslararası birlik kurulması kararı ile kurulan Union Internationale de la Marionnette-Uluslararası Kukla Birliği'nin varlığından ülkemizde bu kuruluşa bağlı bir milli merkezin kurulması için katkıda bulunmam önerisini seve seve benimsediğim, Tuncay Tanboğa sayesinde öğrenmiş oldum.

Geçici Başkanlık görevini üstlendiğim, Tuncay Tanboğa, Hayrettin İvgin, Mevlüt Özhan ile oluşturduğumuz yönetim kurulu olarak gerçekleştirdik, gerekli ön hazırlıkları. Hayrettin İvgin, Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı'nda Başkan Yardımcısı, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Kürsüsü'nden benden sonra mezun olmuş Mevlüt Özhan da başkanlığın Halk Edebiyatı ve Tiyatrosu Şube Müdürüydü.

Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürü Nail Tan da bakanlıktaki en büyük destekçimizdi.

Merkezin kurulabilmesi için tüzüğün hazırlanması ve gerekli yasal koşulların yerine getirilmesine yönelik çalışmalar, Mevlüt Özhan ve Tuncay Tanboğa tarafından gerçekleştirildi. Ön koşullardan biri de on bir kurucu üye ve bunlardan en az birinin yabancı uyruklu olmasıydı. Ankara Fransız Kültür Derneği yöneticilerinden değerli dostum Yves Bertrand'ı da aramıza alarak, Prof. Dr. Metin And, Dr. Tekin Özertem, Tuncay Tanboğa, Mevlüt Özhan, Hayrettin İvgin, Orhan Kurt, Tacettin Diker, Mustafa Mutlu, Metin Özlen, Ünver Oral, Tansu Aytar, Hadi Poyrazoğlu, Kâmil Toygar ile oluşturuldu, kurucular kurulu. Kuruluş çalışmaları Dernekler Kanunu'nu uyarınca sürdürülmekle birlikte kolay bir iş değildi uluslararası bir Türkiye adı ile bir millî merkez kurmak. Bunun için bir de Bakanlar Kurulu kararı gerekliydi. Bir yılı aşkın nice çabalar sonrasında kuruldu. Bakanlar Kurulu kararıyla Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezi 1990 yılının Eylül ayında...

Ne paramız, ne belirli bir yerimiz ne de bize ait telefonumuz vardı bu görevi üstlendiğimizde. Sahip olduğumuz tek şey: Karagöz ve kukla sanatımız ve sanatçılarımıza sahip çıkmak ve uluslararası düzeye yükselme ülkümüzdü! Benim başkan, Mevlüt Özhan ve Tuncay Tanboğan'ın üye olduğu geçici yönetim kurulu olarak Ankara'da, Kavaklıdere'deki TRT Genel Müdürlüğü binasındaki odam ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Mithat Paşa Caddesi'ndeki binasındaki Mevlüt Özhan'ın odasında sürdürdük çalışmalarımızı. Başkanlık görevini Prof. Dr. Metin And'ın üstlendiği, benim, Tuncay Tanboğa, Tacettin Diker'in yönetim kurulu üyeliğine seçildiği ilk genel kurulumuzu da bir yıl sonra, 1991 yılının eylül ayında, İstanbul ve Bursa'dan gelen üyelerimizin katılımıyla dostum İrfan Köksalan'ın özverili katkısıyla Ankara Best Otel salonunda gerçekleştirdik.

Öncelikli çabamız da üye sayımızı çoğaltmak oldu. Bunu da sadece mevcut hayalî ustalarımızı üye yaparak değil; hatırlayabildiğim kadarı ile geleneksel tiyatromuza gönül vermiş Müjdat Gezen, Metin Akpınar, Zeki Alasya, Ferhan Şensoy, Münir Özkul gibi tiyatro sanatçıları ile

TRT de televizyon ve radyoda görevli İnci Gürbüzatik gibi yapımcı ve yönetmenleri de üyelerimizin arasına katarak kurumlaşma yolunu benimsedik. Prof. Dr. Metin And'tan sonra Mevlüt Özhan'ın Yönetim Kurulu Başkanlığını, Tuncay Tanboğa, Hayrettin İvgin, Orhan Kurt'un Yönetim Kurulu üyeliklerini üstlendiği dönemde de merkezimizin resmi aderesi de Mevlüt Özhan'ın bakanlıktaki odası oldu. Bu dönemde gerçekleştirilen en önemli işlerden biri de UNIMA Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezi adına Mevlüt Özhan tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığına sunduğu benim ve Hayrettin İvgin'in danışmanı olduğum proje ile hayattaki ustalarımızın dağarcıklarındaki oyunları görüntülü olarak kaydedip geleceğe aktarmak oldu. Danışman olarak tarafımıza yapılan ödemeyi de Hayrettin İvgin ile birlikte merkezimize bağışladık.

Fransa'da Charleville-Mézières'deki Genel Merkeze ödenmesi gereken yıllık aidatı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ödenen; üye aidatlarının yanı sıra gerçekleştirilen etkinliklerden elde edilenlerden başka bir geliri olmayan UNIMA Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezi, Nail Tan'ın maddi katkısıyla sahip olduğu Konur Sokaktaki dairede sürdürüyor çalışmalarını.

Tanzimat Döneminde başlayan Batılılaşma ile orta oyunumuz, Karagöz ve kuklamızın yanı sıra gözbağcılık, cambazlık gibi geleneksel gösteri sanatlarımız giderek küçümsenerek hor görüldüğü, sıradanlaştırıldığı için kuruldu, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın himayesi ile UNIMA Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezimiz. Öncelikli amacımız bu çok değerli kültürel mirasımızı korumak, yaygınlaştırmak ve geleceğe taşımak; sayıları giderek azalmış, çoğu yaşamını okullarda, sünnet düğünlerinde ve ramazan aylarındaki gösterilerle sürdüren sanatçılarımızı destekleyerek onlara sahip çıkmak ve genç sanatçıların yetişmesini sağlamaktı.

Kuruluşumuzun ilk yıllarında Topkapı Sarayı'nın girişindeki mekânın bize tahsis edilerek Karagöz, Orta Oyunu ve Kukla olmak üzere burada günün belirli saatlerinde sürekli gösteriler yapılması için değerli dostum, Milli Saraylar Dairesi Bilim ve Değerlendirme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen aracılığı ile girişimde bulunmuş, fakat başaramamıştık.

Önerimiz benimsenmiş olsaydı hem üyelerimizin sürekli bir kazanç hem de sarayı ziyaret eden yerli ve yabancı ziyaretçilerin geleneksel tiyatromuz hakkında bilgi sahibi olma olanağını sağlamış olacaktık.

Gerçekleştiremediğimiz bir başka girişimimiz de Prof. Dr. Metin Sözen aracılığı ile İstanbul'da Topkapı Sarayı'nın deposundaki tarihi tasvirler ile değerli hayalîlerimizin tasvirlerinin yanı sıra çeşitli ülkelerin tasvirlerinin de sergileneceği uluslararası düzeyde bir gölge oyunları müzesi kurulmasıydı. Ama olmadı. Bugün hiç olmazsa Otuz üç yıl boyunca gerçekleştirilen sergiler, seminerler, çalıştaylar, atölye çalışmaları; üyemiz değerli sanatçı Şinasi Çelikkol'un çabası ile 1993 yılında Bursa'da başlayan Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali'nin yanı sıra bugün birçok kentimizde gerçekleştirilen benzeri festivaller ve 2007 yılında Bursa'da kurulan Karagöz Müzesi ile bu amacımız güçlenerek gerçekleşiyor. 2009 yılında Karagöz'ün UNESCO Dünya Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne alınması da merkezimizin en önemli katkı ve başarısı. Ama bunlarla, bugüne kadar gerçekleştirilmiş olanlarla yetinilmememiz gerek...

Çünkü yapılacak, yapılması gereken çok şey var:

Mevcut ustalarımız gösterilerinin görsel ve yazınsal olarak kayda alınıp arşivlenmesi. Sadece eski oyunlar ve ustaların oluşturdukları ve oyunlarla yetinilmeyip karagöz ve kukla oyunlarının yazılarak sahnelenmelerinin teşvik edilmesi. İstanbul'da, ilk yıllarda düşlediğimiz gibi uluslararası düzeyde bir Karagöz ve Kukla Müzesi açılması, ödenekli tiyatrolar bünyesinde gölge ve kukla bölümlerine yer verilmesi, gölge oyunu tekniği ile çağdaş oyunların üretilerek sahnelenmesi, Karagöz ve kuklanın okullarda öğretim - eğitim amaçlı kullanılmasının sağlanması bunlardan bazıları...

Bugünkü koşullarda bunların merkezimiz tarafından gerçekleştirilebilmesi olası değil, biliyorum. Bunun için yapılması gereken de öncelikle UNIMA Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezimizin özellikle devlet kurumları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından maddi ve manevi olarak desteklenerek kurumsallaştırılması gerek. Bize düşen de bütün bunların gerçekleşebilmesi için öncülük edip yılmadan çalışmak.

Geride kalan otuz beş yılda geçmişle kıyaslanamayacak çok şey başarıldı.

Gelecekte de başarılıcağı inancı ile...

UNIMA TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ'NİN BARIŞI TESİS ETMEDEKİ SORUMLULUĞU

Nilüfer Zeynep ÖZÇÖREKÇİ GÖL

“Dünyada kuklacılık sanatı ile ilgilenen herkesin bu sanat yolu ile din, ırk ve siyasi görüş ayrımı yapmadan dünya barışına ve insanların birbirlerini karşılıklı olarak daha iyi anlamasına yardımcı olmak” amacıyla 95 yıl önce “5. Çekoslovak Kuklacıları Toplantısında” UNIMA (Union Internationale de la Marionette) alınan bir kararla kurulmuştur. Sanat yolu ile dünya barışına katkı sunmayı amaçlayan bu kuruluş günümüzde de birçok ülkede örgütlenerek çalışmalarına devam etmektedir. Kuruluş tarihine baktığımızda, 1914-1918 yılları arasında süren 1. Dünya Savaşı'nın üzerinden 11 yıl geçmiş, 2. Dünya Savaşı'ndan (1939-1945) on yıl öncedir. Dünyadaki birçok ülkenin ve insanların kaderini belirleyen, derin bir yoksulluk yaşanmasına neden olan savaş sonrası sanat yoluyla barış isteğinin ne kadar anlamlı, değerli ve de gerekli bir girişim olduğu bugün de önemini korumaktadır. 1. Dünya Savaşı'nın üzerinden 11 yıl geçmişken, “barışın” tehdit altında olduğunu gören sanatçıların, 10 yıl sonra 2. Dünya Savaşı'nın çıkması düşünüldüğünde ne kadar yerinde bir kaygı taşıdıkları görülmüştür.

Kuruluşunun üzerinden yaklaşık bir asır geçmişken bilindiği üzere dünyanın birçok bölgesinde günümüzde de maalesef savaşlar devam etmektedir. Tüm dünya da “barış”ın tesis edilmesi, korunması önemini giderek arttırarak korumaktadır. Tam da bu nokta da ülkemizin jeopolitik konumu ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetin en önemli dış politika unsuru olan “Yurtta Barış Dünyada Barış” anlayışı ile UNIMA Türkiye Millî Merkezi'ne daha fazla görev düşmektedir.

Barışı korumak için stratejik olarak dünyada bir denge merkezi olması gereken ülkemizde, UNIMA Türkiye Millî Merkezi nezdinde tüm sanatçılar, 95 yıl önce Çekoslovak Kukla Sanatçıları tarafından başlatılan girişimin, bayrak taşıyıcıları olmalı. Bu bilinçle, ulusal ve uluslararası düzeyde sanatın ve sanatçının barışı tesis etmedeki gücünü göstermek için daha güçlü, daha aktif olma sorumluluğuna sahip olduklarını fark etmeli ve bu sorumluluğu yerine getirmek için çaba harcamalıdır.

Üzerinde yaşadığımız Anadolu toprakları ve kültür mirası bu girişimin en güçlü şekilde yaratılması ve sürdürülmesi için uygun bir ortam sunmaktadır. Doğuyla batının, güneyle kuzeyin kesişme noktasındaki ülkemiz, çok kültürlü bir yapıyla barışın nasıl tesis edildiği deneyimine sahiptir. Bu deneyimin en somut örneğini Somut Olmayan Kültürel Miras unsurumuz “Karagöz” oluşturmaktadır.

Karagöz; kültürümüzde var olan barışın, hoşgörünün en etkili temsilcisidir. Bu değer doğru ve etkili kullanıldığında tüm dünyada barışı tesis etme gücüne sahip bir imgeye dönüşmesi de mümkündür.

Kuruluş sürecine tanık olmamakla birlikte, varlığından 1990 yılında haberdar olduğum, gönüllü çalışmalarına 1993 yılından itibaren katılıp, mensubu olmaktan gurur duyduğum bu kuruluşun gönüllü bir üyesiyim.

30 yılı aşkın zaman diliminde geçirdiği tüm süreçlere tanık olmuş ve görev düştüğü her kademede de görev almış biri olarak UNIMA Türkiye Millî Merkezi'nin, dünya barışını tesis etmede önderlik yapacak duruma gelmesinin hayal olmadığını düşünmekteyim.

Bunu başarmanın yolu tüm üyelerin bu fikre inanması ve güçlerini fark etmesi ile mümkündür. Tüm dünya da Karagöz ile barışa katkı sunmak mümkündür. Sanatın ve sanatçının barışı tesis etmede etkin aracı olmaları mümkündür.

Barışın tesis edildiği bir dünyada nice 35 yıllar geçirmesi dileğiyle....

ANADOLU'DA KÜLTÜREL MİRAS YOLCULUĞU

Ozan DEMİRCİOĞLU

Türkiye'de ilk kez başlattığımız Somut Olmayan Kültürel Mirasımız: Geleneksel Türk Tiyatrosu çalışması Anadolu'da eski bir dostu hatırlar gibi gezinmeye başladı. Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğiyle devam eden yolculuk 81 il koşusuna Niğde ve Karaman'dan sonra Hatay, Adıyaman, Malatya ve Kahramanmaraş'ı da katarak devam ediyor. Türkiye'nin dört bir tarafına gidecek olan beş Türk Tiyatrosu disiplini bölgelerde Geleneksel Türk Tiyatrosunu yeniden yeşerteceği gibi ulusal tiyatro kimliğini açığa çıkarıp Çağdaş tiyatro ile yeniden yorumlanmasına da sebebiyet verecek bir altyapı da ilerletilmektedir. Projenin bir diğer amacı ise gidilen bölgelerde bulunan tarihi mekanları bir kültür yuvası haline getirmekle birlikte Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun beş disiplini olan; Karagöz, Kukla, Meddah, Orta Oyunu ve Köy Seyirlik çalışmalarını o noktalarda ve köylerde halkla buluşturmasıdır.

Bu sürecin mimarı olan Gençlik Haritası'nın yanı sıra çalışmaya ortak olan ve katkı sunan birçok kurum da mevcuttur. Bunların başında UNIMA Türkiye Milli Merkezi, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Bambu Tiyatro, Ankara Üniversitesi, Bambu Tiyatro ve Kültür-Sanat Dergisi, Işıklı Geleneksel Türk Tiyatrosu ve Halk Kültürleri Dergisi gibi alanın ulusal ve uluslararası düzeyde bileşenleri gelmektedir.

UNIMA Türkiye Milli Merkezi'nin ise sürece katkı oldukça önemlidir. UNIMA Türkiye Milli Merkezi'ne bağlı Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları proje kapsamında sanatlarını bölgelerde icra edebilmektedir.

Gidilen bölgelere en yakın sanatçılar Gençlik Haritası'nın çalışmasına ortak olmakta ve sanatlarını halkla buluşturmaktadır. Bu süreç ilerleyen günlerde kurumların birlikteliği ile daha da görünür düzeye umuyorum ki çıkartılacaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürlüğü tarafından projenin desteklenmesi ulusal tiyatro kimliğinin oluşturulması açısından da çok önemlidir. Sürdürülebilirlik noktasında yerelde yeniden kültürel değerlerin yaşatılması bu birlikteliklerle ancak mümkün olacaktır. Bu süreç tüm paydaşları ile önümüzdeki dönemde devam edecektir.

Nice güzel günlerde Karagöz'ün ışıklağının takılı kaldığı, Meddah'ın peşkirinin omzunda asılı durduğu, Kukla'nın hareketleriyle izleyiciyi sarmaladığı, seyirliklerin maniler eşliğinde büyük bir coşku ve birliktelikle köylerde var olduğu zamanlarda tekrardan buluşmak dileğiyle.

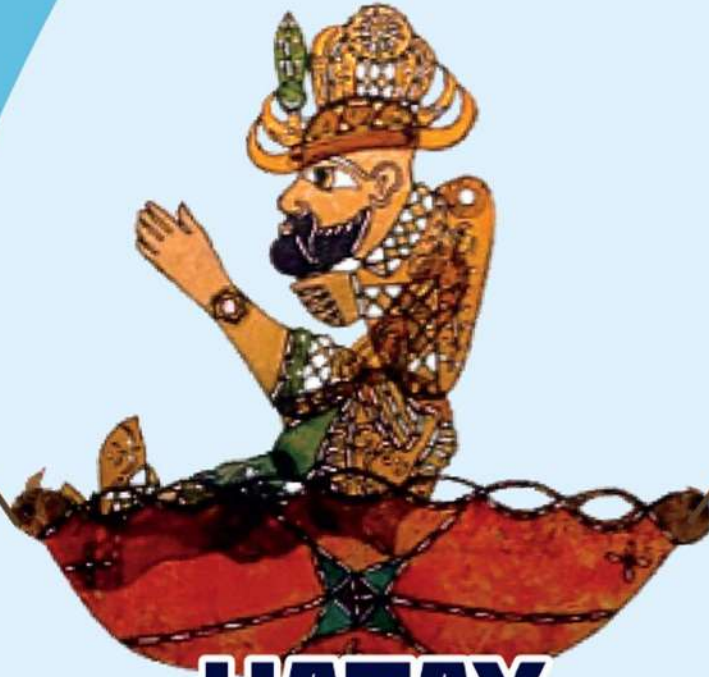
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

GENÇLİK HARİTASI KÜLTÜR, SANAT EKOLOJİ VE
HALK KÜLTÜRLERİ DERNEĞİ

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIMIZ

GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU BULUŞMASI

HATAY

13 EYLÜL - 6 EKİM

PROJE KOORDİNATÖRÜ
OZAN DEMİRCİOĞLU

@genclikharitasi

genclikharitasi.com

genclikharita

ARKEOLOJİ

bambe

bambe
tiyatro

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Maddi Katkılarıyla

UNIMA TÜRKİYE DÖRDÜNCÜ ULUSLARARASI FLUM KUKLA FESTİVALİ'NDE

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak UNIMA Puppetry Collaboratorium (UNIMA PC) projesi kapsamında ve Edin Kmetas yönetiminde Mostar Kukla Tiyatrosu'nun destekleri ile 21 ve 25 Eylül tarihleri arasında gerçekleşen Dördüncü Uluslararası FLUM Kukla Festivali'nde yer aldık. UNIMA Türkiye Millî Merkezi Festival boyunca UNIMA Başkanı Karen Smith, UNIMA Festival Komisyonu Başkanı Louise Lapointe, UNIMA Genel Sekreteri Dimitri Jageneau, UNESCO Liason Komite Başkanı Nick Newland, UNIMA PC'den Goran Zelic ve diğer pek çok ulusal merkez başkanları ile önemli buluşmalar gerçekleştirdik.

Festival programı çerçevesinde Güney Kore'den Romanya'ya uzanan bir çeşitlilikle kukla tiyatrosunun dağarcığından geleneksel ve çağdaş yorumlar sahne aldı. Hem uzmanlara hem de kukla severlere yönelik atölye ve söyleşilerle zenginleşen ve 21 Eylül Dünya Barış Günü'nden yola çıkarak barışı ve geleneği koruma etrafında şekillenen programın hem açılış panelinin ana konusu hem de takip eden günlerdeki sunumların ortak konu başlıklarından biri Karagöz'dü. Biz de UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, geniş bir coğrafyada mizah ve gösteri sanatları uygulamalarında izi bulunan Karagöz sanatımızın tüm sınırlara meydan okuyan biricik mizacına yönelik bir sunum gerçekleştirdik. Ayrıca, UNIMA Türkiye'nin kurulduğu günden bu yana gerçekleştirdiği faaliyetler ve önümüzdeki döneme dair planlarımızı paylaştık.

LET THERE BE LIGHT

21-25 September

Puppet Theatre Mostar
Bosnia and Herzegovina

PUPPETRY
COLLABORATORIUM
2024

UNIMA PC

FESTIVAL
FLUM
MOSTAR

Festival programında bir günün tamamına yayılan Karagöz atölyesi kapsamında UNIMA üst yönetiminin ve kukla sanatçılarının katıldığı çalışmalar gerçekleştirdik. Birinci bölümde klasik oyun dağarcığından metin okuması yapıldı ve sonrasında Karagöz oyun tekniklerini örnekleyen performanslar sunuldu. Katılımcılar Karagöz'de perde arkasının işleyişini ve oynatımı deneyimleme fırsatı buldular.

Karagöz atölyesinin ikinci bölümünde de katılımcılar, Karagöz'de tasvir üzerine kısa bir sunumdan sonra geleneksel yapım malzemelerini deneme imkânı buldular.

Bir zamanlar hayal perdesine ev sahipliği yapmış şehirlerden Mostar'da, Yunus Emre Enstitüsü'nün yetkilileri ile de buluştuk. Onların hızlı organizasyonu ile Mostar'da yaşayan çocuklara da Karagöz sanatımızı tanıtmaya imkân bulduk. Ve Mostar Yunus Emre Enstitüsü'ne kurumlarımız adına, Karagöz Perdesi bağışladık.

UNIMA Türkiye'nin Mostar'a geldiğini öğrenen Mostar Başkonsolosumuz Fatih Ekinci de bizleri yalnız bırakmadı ve Karagöz'e dair yapılacak çalışmalarla ilgili olarak desteklerini belirttiler.

Önümüzdeki sene birlikte yapabileceğimiz çalışmalarını konuşma fırsatını bulduk.

Hem Saraybosna'da hem de diğer ulusal merkezlerimizle yapılan samimi görüşmeler, UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, önümüzdeki döneme dair güzel iş birliklerinin temellerinin atılmasına vesile olmuştur. UNIMA Türkiye'nin çok faal olmasından duydukları memnuniyetin, Karagöz sanatına duyulan saygının defalarca, samimiyetle dile getirilmesi hepimiz açısından gurur verici...

Elbette hem ulusal hem de uluslararası alanda tüm bu çalışmalarını yapmamıza imkân sağlayan

Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Disiplin Kurulu, İstanbul Şubesi, Bursa Şubesi, SOKÜM Komisyonu ve Festival Komisyonu olarak desteklerini her daim hissettiğimiz her bir üyemize bir kez daha teşekkür ederiz. Birlikte, daha iyiye, daha güzele ve hayal ettiğimiz yere doğru yürümek dileğiyle.

Saygılarımızla,
ENİS ERGÜN
UNIMA Türkiye Millî Merkezi Başkanı

Dr. Nazlı M. ÜMİT
UNIMA Türkiye Millî Merkezi Yönetim Kurulu
Üyesi & Festival Komisyonu Başkanı

Önümüzdeki sene birlikte yapabileceğimiz çalışmalarını konuşma fırsatını bulduk.

Hem Saraybosna'da hem de diğer ulusal merkezlerimizle yapılan samimi görüşmeler, UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak, önümüzdeki döneme dair güzel iş birliklerinin temellerinin atılmasına vesile olmuştur. UNIMA Türkiye'nin çok faal olmasından duydukları memnuniyetin, Karagöz sanatına duyulan saygının defalarca, samimiyetle dile getirilmesi hepimiz açısından gurur verici...

Elbette hem ulusal hem de uluslararası alanda tüm bu çalışmalarını yapmamıza imkân sağlayan

Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Disiplin Kurulu, İstanbul Şubesi, Bursa Şubesi, SOKÜM Komisyonu ve Festival Komisyonu olarak desteklerini her daim hissettiğimiz her bir üyemize bir kez daha teşekkür ederiz. Birlikte, daha iyiye, daha güzele ve hayal ettiğimiz yere doğru yürümek dileğiyle.

Saygılarımızla,
ENİS ERGÜN
UNIMA Türkiye Millî Merkezi Başkanı

Dr. Nazlı M. ÜMİT
UNIMA Türkiye Millî Merkezi Yönetim Kurulu
Üyesi

UNIMA TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ İLE KAPADOKYA SANAT VE TARİH MÜZESİ ARASINDA KÜLTÜREL İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ İMZALANDI.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi, Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi ile imzaladığı protokol ile kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesine yönelik önemli bir adım attı. Bu iş birliği Türk kukla sanatı Karagöz'ün ve diğer kukla sanatı performanslarının tanıtılması, korunması ve geleceğe aktarılması amacını taşımaktadır. Protokol UNIMA Türkiye Millî Merkezi adına Başkan Yardımcısı Yücel ÖZDEMİR ile Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi adına Sibel Radiye GÜL tarafından imzalanmıştır.

Protokol, UNESCO 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde belirtilen gösteri sanatları ilgi alanını kapsamaktadır. Protokolde belirtilen önemli unsur Türk kukla sanatı olarak Karagöz'ün UNESCO tarafından 2009 yılında İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'ne kaydedilmesi ve bu mirasın geleceğe taşınması sürecinde etkin bir rol oynamasıdır. Bu kapsamda Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi'nde Karagöz sanatının hem eğitim hem de gösteri sanatları olarak daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak için bilimsel toplantılar, seminerler, atölyeler ve gösteriler gerçekleştirilecek.

Protokol gereği Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi'nin sergi alanı olan şirahane bölümü "Sahne Şirahane" adıyla değiştirilmiştir. UNIMA Türkiye Millî Merkezi tarafından "Sahne Şirahane"ye bir adet Karagöz perdesi bağışlanmıştır. 2024-2025 sanat sezonu boyunca UNIMA üye sanatçılarının isteğe bağlı

olarak Sahne Şirahane'de gösteri yapmalarına imkan verilecektir. UNIMA Türkiye Millî Merkezi organizasyonu üstlenerek Karagöz atölyeleri, seminerleri, sergileri ve gösterilerini düzenleyecektir. Ayrıca "Gölgenin Renkleri Yaşayan İnsan Hazinesi" adlı bir Karagöz sergisi gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi ise etkinliklerin planlanması ve katılımcıların belirlenmesi sorumluluğunu üstlenecektir. Sahne Şirahane'de gösteri yapacak Karagöz ve kukla sanatçılarının ve araştırmacılarının konaklama ve yeme-içme giderleri müze tarafından karşılanacaktır. Müze, etkinliklerin duyurusu için görsel tasarımlar yapacak ve etkinliklerin tanıtımını sağlayacak ve gişe için biletlerin satılmasından sorumlu olacaktır.

Bu protokol, 2023 yılı Karagözcüler Bayramı'nda alınan kararlar doğrultusunda atılan somut adımlardan biridir. Karagöz'ün kültürel miras olarak korunmasının yanı sıra, müze ve eğitim kurumları arasındaki iş birliğini güçlendirecek ve geleneksel gösteri sanatlarının korunması için önemli bir model oluşturacaktır.

Ayrıca yıllık etkinlikler aracılığıyla Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi ile UNIMA Türkiye arasındaki kültürel bağların güçlenmesi sağlanacaktır.

Müze ile yapılacak bu iş birliği sayesinde Karagöz ve diğer geleneksel gösteri sanatları daha geniş

kitlere ulaşacak, eğitim kurumlarıyla birlikte mirasın yaşatılması sağlanacak ve somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında önemli bir adım atılmış olacaktır.

UNIMA TÜRKİYE MİLLÎ MERKEZİ BURSA ŞUBESİ'NDE OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL YAPILDI.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi uluslararası bir örgüt olmanın yanında "Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunu Birliği Türkiye Millî Merkezi" adı altında T.C. İçişleri Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır. Merkezi Ankara olan bu Dernek çatısı altında sırasıyla Bursa (1993) ve İstanbul (2008) olmak üzere kurulmuş iki şubesi vardır. 12 Kasım 2024 tarihinde, UNIMA Türkiye Millî Merkezi Bursa Şubesi önemli bir yönetim değişikliği için Olağanüstü Genel Kurul toplantısını gerçekleştirdi.

Toplantıya, UNIMA Türkiye Genel Merkez Başkanı Enis Ergün de katıldı. Toplantıda yapılan seçimle, yeni yönetim görevini devralarak, kukla sanatını geleceğe taşımak için önemli adımlar atmaya başladı.

Yeni yönetim kurulu:

Seçkin Güneş, M. Ufuk Durmaz, Volkan Derman, M. Eren Topçak ve Uğur Ozan Özen'den oluşmaktadır.

Ayrıca, denetim kurulunda görev alacak isimler de belirlendi.

Yeni Denetim Kurulu:

Osman Ezgi, Bülent Akay ve Sinan Beyaz'dan oluşmaktadır.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Bursa Şubesi Yeni yönetimi, kukla sanatının gelişimini teşvik etmek, uluslararası kültürel iş birliklerini güçlendirmek ve sanatçılar arasındaki bilgi paylaşımını artırmak için çalışmalarına hızla devam edeceğini duyurdu.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi bugüne kadar ulusal ve uluslararası pek çok etkinlik düzenleyerek, sanat dünyasında önemli bir yer edinmiş ve her geçen gün etkinliklerini genişleterek ülkemizdeki kukla sanatını daha geniş bir kitleye ulaştırmaya yönelik projeler geliştirmektedir.

KARAGÖZ SANATINDA ULUSLARARASI BAŞARI: DENİZ KARALAR ARIRANG USTASI SEÇİLDİ.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi İstanbul Şubesi üyesi Deniz Karalar, Karagöz sanatı bağlamında uluslararası bir başarıya imza atarak Arirang Ustası ünvanına layık görüldü.

Arirang Master ünvanı, Culture Masters kuruluşu tarafından verilmektedir.

Bu ünvan, somut olmayan kültürel mirasın korunması açısından temsil ettiği sanatın usta-çırak etkileşimine dair bilgi belleğinin sanatına yansıtan ve özgün tasarımlara öncülük eden sanatçılara tanınır.

Ünvan süreci, bir danışma kurulu tarafından değerlendirilen adayların kültürel ve sanatsal faaliyetleri esas almaktadır.

Deniz Karalar tarafından yapılan başvuru süreci, UNIMA Türkiye Millî Merkezi Somut Olmayan Kültürel Miras Komisyonu ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Somut Olmayan Kültürel Miras Komitesi iş birliği ile başvuru süreci başarıyla takip edilmiştir.

Bu prestijli ünvan, yaşayan kültürel mirası koruma ve geliştirme alanındaki katkıları nedeniyle verilmektedir. UNIMA Türkiye Millî Merkezi adına değerli üyemizi tebrik ederiz, sanat dolu sağlık günler dileriz.

UNIMA Türkiye Milli Merkezi "Shadows on the Silk Road" Konferansına Katıldı.

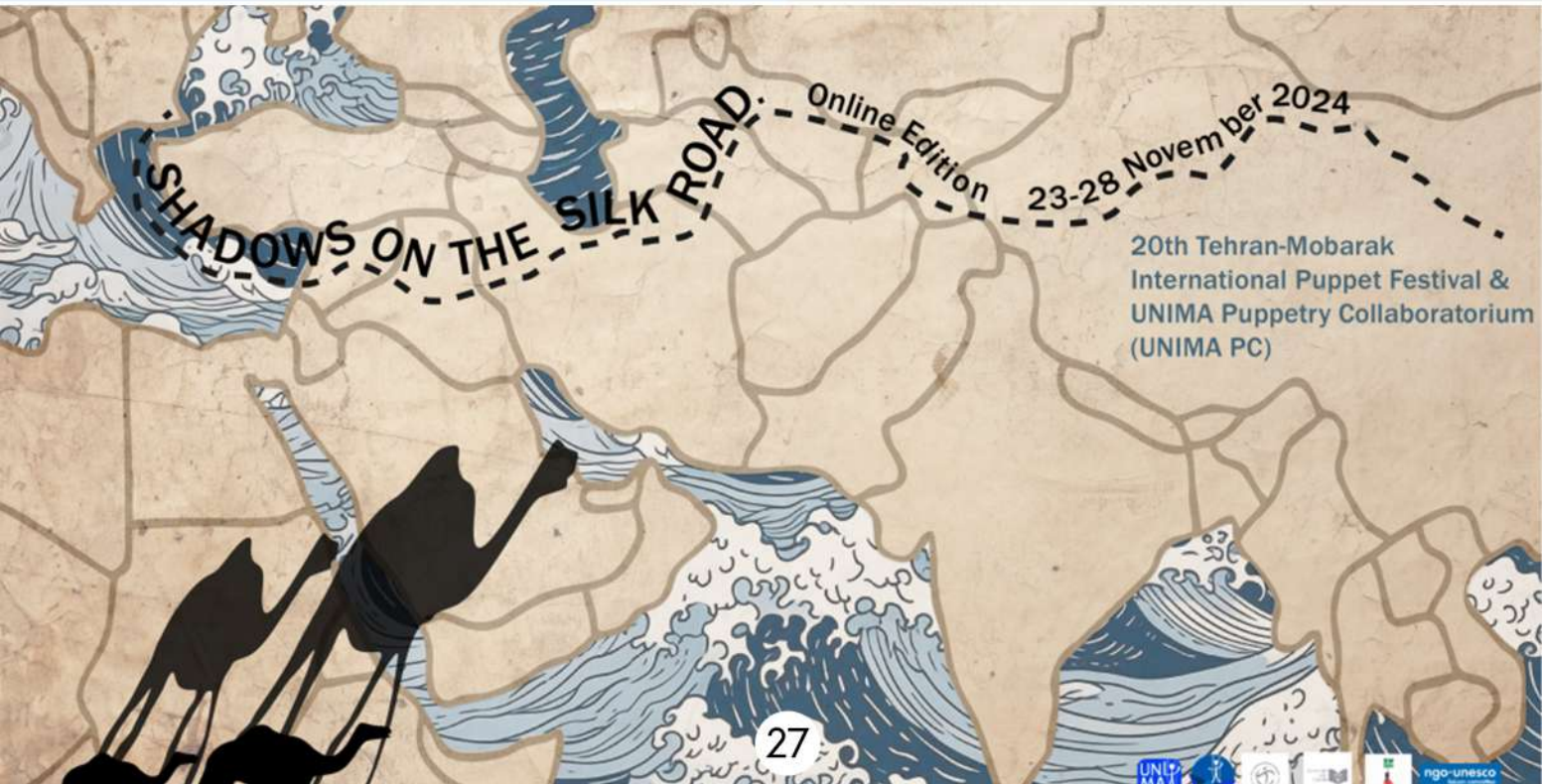
Yirminci Uluslararası Tahran – Mübarek Kukla Festivali kapsamında ve UNIMA Puppetry Collaboratorium iş birliği ile düzenlenen "Shadows on the Silk Road" (İpek Yolu Üzerinde Gölge) başlıklı konferansa, UNIMA Türkiye Millî Merkezi Somut Olmayan Kültürel Miras Komisyon ve Yönetim Kurulu üyemiz Dr. Nazlı M. Ümit "Why Didn't Karagöz Come from Egypt? Theatre Historiography and Legitimising Puppetry" (Karagöz Neden Mısır'dan Gelmemiştir?, Tiyatro Tarihyazımı ve Kuklanın Meşrulaştırılması) başlıklı sunumu ile katılmıştır.

Karagöz Sanatçısı Yaşayan İnsan Hazinesi Alpay Ekler'in 2008'den vefatına kadar irdelediği ve

belgelerle tartışmaya açtığı, Metin And'ın Karagöz'ün 1517'de Mısır'dan geldiğine dair iddiaları, tiyatro tarihyazımı yaklaşımları çerçevesinde ele alınmıştır.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak bu önemli etkinlikte yer alarak Karagöz'ün kökenlerine dair yapılan araştırmaların derinleşmesine katkı sağlamak ve İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne giren Karagöz sanatını uluslararası düzeyde doğru bir şekilde tanıtılmasına destek olmak bizler için büyük bir gurur kaynağı olmuştur.

R. ŞİNASI ÇELİKKOL YAŞAYAN İNSAN HAZİNESİ İLAN EDİLDİ.

Yaşayan İnsan Hazinesi (Living Human Treasures) kavramı, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras (Intangible Cultural Heritage, ICH) programı ile doğrudan ilişkilidir.

Yaşayan İnsan Hazinesi, somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ve yaşatılmasına katkıda bulunan ayırt edici aktörleri ön plana çıkarır. Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması amacıyla T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen Yaşayan İnsan Hazinesi Ödül Töreni, Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi. Törene Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Mehmet Nuri Ersoy, Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürü Sayın Selim Terzi ve pek çok sayıda davetli katıldı. Bu yılki ödül töreninde, Karagöz sanatı alanındaki katkılarıyla tanınan Şinasi Çelikkol, Yaşayan İnsan Hazinesi ödülünü Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın elinden aldı.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Bursa Şubesi'nin kurucusu olan Çelikkol, aynı zamanda Karagöz Müzesi'nin de kurucusudur. Bununla beraber Uluslararası Bursa Karagöz, Kukla ve Gölge Oyunları Festivali'nin temellerini atan kişidir. Bu iki önemli kültürel yapı Bursa'da Karagöz imgesini güçlendirdiği gibi birçok Karagöz ustasının yetişmesine, gelecek kuşaklara farkındalık kazandırılmasında başat olmuştur.

Şinasi Çelikkol'un Yaşayan İnsan Hazinesi ödülünü alması, Karagöz sanatının korunması ve gelecek nesillere aktarılması noktasında verdiği önemli katkıların tanınmasıdır.

Onun, Karagöz'ün gelecek kuşaklara öğretilmesi, sanatı yaşatmak için yaptığı projeler ve toplumda farkındalık oluşturma çabaları, ödülün verilmesindeki başlıca etkenlerdir.

Bu ödül, Çelikkol'un Karagöz sanatına olan adanmışlığını, ustalık ve çıraklık ilişkisini güçlendirme gayretini ve kültürel mirası koruma misyonunu onurlandıran bir ödüldür. UNIMA Türkiye Millî Merkezi olarak Sayın R. Şinasi Çelikkol'u tebrik eder, sağlıklı nice Karagözlü günler dileriz.

Somut Olmayan Kültürel Mirasımız: Geleneksel Türk Tiyatrosu Taşra İlçeleri Çalışması

Gençlik Haritası Kültür-Sanat, Ekoloji ve Halk Kültürleri Derneği'nin Avrupa Birliği Sivil Düşün desteğiyle başladığı "Somut Olmayan Kültürel Mirasımız: Geleneksel Türk Tiyatrosu Taşra İlçeleri Çalışması" Nevşehir'de Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı Hüseyin Dilan'ın sunduğu Karagöz Aranıyor 'İşkirlak' adlı gösterisi ile Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi Sahne Şirahane'de başladı.

Kültürel Miras öğelerini Türk Gelenek Tiyatrosu adına Türkiye'de yayma sürecini göğüsleyen Gençlik Haritası kent kültüründe disiplinleri var ettiği gibi kırsal kültür ortamındaki tarihi alanları da görünür kılmayı hedeflemektedir.

20 Ekim Pazar
12.00

Kapadokya Sanat ve
Tarih Müzesi
Sahne Şirahane

Hüseyin Dilan
Somut Olmayan Kültürel
Miras Taşıyıcısı

"Bu çalışma Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile gerçekleştirilmiştir. İşbirliği kurumlarımızla birlikte Gençlik Haritası Kültür, Sanat, Ekoloji ve Halk Kültürleri Derneği'ne aidiyet ve katkıları için teşekkür ederiz."

Çalışma kapsamında birçok ile gidecek olan ekip süreci UNIMA Türkiye Milli Merkezi'ne bağlı Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları ile yürütmektedir.

Özel Tiyatrolarda Dezavantajlar ve Sürdürülebilirlik Çalıştayı

İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen "Özel Tiyatrolarda Dezavantajlar ve Sürdürülebilirlik Çalıştayı" 19,20,21 Kasım tarihlerinde gerçekleştirildi.

Çalıştayda, tiyatronun hukuki, ekonomik ve diğer sorunları ele alındı.

Çalıştayı İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü Rektörlük binasında gerçekleştirilen açılış programına tiyatro dünyasından isimlerin yanı sıra akademisyenler ve öğrenciler katıldı.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Osman Bülent Zülfikar, AA muhabirine yaptığı açıklamada çalıştayı üniversitenin 600. yılını planladıkları "Perspektif 2053" vizyonu ile gerçekleştirdiğini söyledi.

Tiyatronun her yönünün ele alınacağını dile getiren Zülfikar, "Ödenekli sahnelerin daha efektif nasıl kullanılabileceklerini, gelenekten gelen kültürel birikim ve mirası nasıl daha ileriye taşıyacaklarını konuşacaklar. Bu çerçevede çalıştayı çok kıymetli buluyoruz. Çalıştayı 2053 vizyonumuza büyük katkıları olacağı kanaatindeyiz." dedi.

Çalıştayda 6 oturum düzenlendi.

İlk günün oturum başlıkları yetişkin tiyatrolarında, çocuk ve geleneksel tiyatrolarda dezavantajlar ve sürdürülebilirlik üzerine oldu. İkinci gün yapılan oturumlarda özel tiyatroların hukuki, ekonomik sorunlarını ve paydaşlarıyla ilgili olan sorunları ele alındı.

İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Yasin Çetin ise özel tiyatrolarla akademiye buluşturarak tiyatronun sorunlarını konuşmak ve geleceğini tahayyül etmek üzere bu programı düzenlediklerini söyledi.

Çalıştay Hakkında

"Özel Tiyatrolarda Dezavantajlar ve Sürdürülebilirlik Çalıştayı"nda, özel tiyatroların salgın, deprem, seçim, terör olayları ve ekonomik dalgalanmalar gibi dezavantajlardan etkilenmeleri ve oluşan sürdürülebilirlik sorunsalına karşı sorunları masaya yatırılıp çözüm önerileri ele alındı.

Rektörlük binasında 21 Kasım'a kadar devam eden programda özel tiyatrolar, akademisyenler ve kurum yetkililerinin tek masada toplanarak çalışmalar gerçekleştirdi. Çalıştayı sonucu bir rapor olarak kitaplaştırılacak.

İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi öncülüğünde organize edilen çalıştayla ayrıca İstanbul Üniversitesinin "Perspektif 2053" vizyonu çerçevesinde tiyatronun geleceği de masaya yatırıldı.

Türkiye Kültür Yolu Festivali & Türkiye Karagöz ve Kukla Evi

2024 yılında, 16 şehirde, toplamda 8 ay süren, sanatı, kültürü, tarihi, tek bir noktada birleştirmeyi başaran; Türkiye'nin En Büyük Festivali, Türkiye Kültür Yolu Festivali'nde Karagöz ve kukla severlerle buluştuk.

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hayata geçirdiği Türkiye'nin en kapsamlı festivali Türkiye Kültür Yolu Festivali bu sene de renkli ve eğlenceli geçti. UNIMA Türkiye Millî Merkezi ve Karagöz Derneği'nin koordinasyonunda, UNESCO listesinde bulunan Karagöz sanatımız başta olmak üzere, klasik ve modern kukla oyunları her yaştan insanımızla buluşarak, keyifli ve değerli anların oluşmasını sağladı.

2024 yılında, 16 şehirde gerçekleşen Türkiye Kültür Yolu Festivali'nde, çocuklarımız, gençlerimiz ve her yaştan insanımız, millî kültürümüzü daha yakından tanıma ve deneyimleme fırsatı buldular.

Bu sene, geçtiğimiz yıllardan farklı olarak, ilk defa, gezici Karagöz Müzesi konsepti ile festivale katılan UNIMA Türkiye Millî Merkezi ve Karagöz Derneği, Karagöz'ün renkli, köklü dünyasını tanıttılar.

UNIMA Türkiye Millî Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı Enis ERGÜN yaptığı açıklamada şu ifadelerde bulundu:

Türkiye'nin en büyük ve en zengin marka projelerinden biri olan Türkiye Kültür Yolu Festivali'nin yolculuğunun başından bu yana, bu özel projenin içinde olmaktan dolayı çok mutluyuz.

İlk olarak Beyoğlu Kültür Yolu Festivali olarak çıkılan bu yolculukta, bizlerde Geleneksel Türk Tiyatromuzun tüm unsurlarını insanlarımızla buluşturma fırsatı elde ettik.

Bu yıl, çalışmalarımızı daha da geliştirerek, özel bir çadır alanı planladık. Bu çadırın içinde, çocuklarımız hem Karagöz sergisini gezdiler hem kendi Karagözlerini yapacakları atölyeye katıldılar hem de Karagöz ve Kukla gösterileri izlediler. Her yaştan insanımızdan çok fazla ilgi gören Türkiye Karagöz ve Kukla Evi çadırı, ülkemizin farklı şehirlerinde sanatını icra etmekte olan Yaşayan Mirasın taşıyıcısı Karagöz ve kukla sanatçılarını ağırladı.

Türkiye'nin en kapsamlı ve kültür odaklı projelerinden biri olan Türkiye Karagöz Festivali'ni bu sene de başarılı bir şekilde tamamlamış olmaktan ve her şehirde

gölümsemelerin, mutluluğun kaynağı olmaktan dolayı heybemizi mutlulukla doldurduk.

Yaşayan miraslarımızın sürdürülebilir olmasına katkı sağlayan, Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri ERSOY'a, Türkiye Kültür Yolu Festivali Direktörü, Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdürü Sayın Selim TERZİ'ye ve değerli ekibine teşekkür ederiz.

Gözönünde bulunan bizlerin yanı sıra, böylesine büyük çapta bir festivalin başarılı ve sorunsuz bir şekilde hayata geçmesi için çalışan çok fazla insan var. Organizasyon ekibine çok teşekkür ederiz.

2024 yılında, Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı 50 sanatçı Türkiye Karagöz ve Kukla Evi'nde görev aldı. Tüm sanatçılarımıza ve ekiplerine teşekkür ederiz.

Çocuklarımızın kendi Karagözlerini yapmaları için Karagöz atölyesinde görev alan Karagöz Elçilerimize teşekkür ederiz.

Türkiye Karagöz ve Kukla Evi'nin her bir aşamasının başarılı bir şekilde de gerçekleşmesini sağlayan, tüm kurumlarımıza, yönetim kurullarımıza, organizasyon ekibimize teşekkür ederiz.

2025 yılında daha da kapsamlı ve sürprizlerle buluşmak üzere.

“Yar Bana Bir Eğlence” Karagöz Oyunu Sergisi

Fatih Belediyesi, UNIMA Türkiye Millî Merkezi, Karagöz Derneği ve UNIMA Türkiye Millî Merkezi İstanbul Şubesi işbirliği ile “Yar Bana Bir Eğlence” Karagöz sergisi gerçekleştirildi.

Fatih Belediyesi Nusret Çolpan Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilen “Yar Bana Bir Eğlence” sergisi, Fatihli karagöz ustası Hayâlî Küçük Ali'nin 50. vefat yılı hatırasına düzenlendi.

Sergide Anadolu topraklarında yüzlerce yıllık bir geleneğe sahip seyirlik oyun olan Karagöz'e dair zengin bir koleksiyon izleyici ile buluştu.

Sadece çocukların değil, yetişkinlerin de ilgiyle izlediği geleneksel Karagöz oyunu, eğlenceli

diyalogları, geçmişten günümüze gündelik hayatın bütün tiplerinin konu edildiği sergide, bugün pek çoğu hayatta olmayan ve UNESCO tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” ilan edilmiş ustaların elinden çıkmış Karagöz tasvirleri ziyaretçilerle buluştu.

Sergi kapsamında, her hafta bir sanatçımız Karagöz gösterisi gerçekleştirdi.

Gösteri sonrası seyircilerimizle birlikte sergi gezisi yapıldı.

